

**Statut Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy,
Nowy Jork, 8 listopada 1994 r.¹**

(Dokument ONZ S/RES/955 z 8 listopada 1994 r. z poprawkami wprowadzonymi w S/RES/1165 z 30 kwietnia 1998 r., S/RES/1166 z 13 maja 1998 r., S/RES/1329 z 30 listopada 2000 r., S/RES/1411 z 17 maja 2002 r. i S/RES/1431 z 14 sierpnia 2002 r.)

Międzynarodowy Trybunał Karny do Sądzenia Osób Odpowiedzialnych za Ludobójstwo i Inne Poważne Naruszenia Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Popełnione na Terytorium Rwandy oraz Obywateli Rwandy Odpowiedzialnych za Ludobójstwo i Inne Takie Naruszenia Popełnione na Terytorium Państw Sąsiednich pomiędzy 1 stycznia 1994 r. i 31 grudnia 1994 r. (dalej zwany "Międzynarodowym Trybunałem do spraw Rwandy"), utworzony przez Radę Bezpieczeństwa działającą na podstawie rozdziału VII Karty Organizacji Narodów Zjednoczonych działa zgodnie z przepisami niniejszego statutu.

Artykuł 1

Kompetencje Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy

Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy ma prawo do sądenia osób odpowiedzialnych za poważne naruszenia międzynarodowego prawa humanitarnego popełnione na terytorium Rwandy oraz obywateli Rwandy odpowiedzialnych za takie naruszenia popełnione na terytorium państw sąsiednich pomiędzy 1 stycznia 1994 L i 31 grudnia 1994 L, zgodnie z przepisami niniejszego statutu.

Artykuł 2

Artykuł 2 ma taką treść, jak artykuł 4 Statutu Międzynarodowego Trybunału do spraw byłej Jugosławii ze zmianą polegającą na zastąpieniu wyrażenia "Międzynarodowy Trybunał" wyrażeniem "Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy".

Artykuł 3

Zbrodnie przeciwko ludzkości

Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy ma prawo do sądenia osób odpowiedzialnych za następujące zbrodnie, jeżeli zostały one popełnione w ramach szeroko zakrojonych i systematycznych ataków przeciwko jakiegokolwiek ludności cywilnej z powodów narodowych, politycznych, etnicznych, rasowych lub religijnych:

- (a) zabójstwo;
- (b) eksterminacja;
- (c) niewolnictwo;
- (d) deportacja;
- (e) uwięzienie;
- (f) torturowanie;
- (g) zgwałcenie;
- (h) prześladowanie z powodów politycznych, rasowych i religijnych; (i) inne czyny niehumanitarne.

Artykuł 4

**Naruszenia artykułu 3 wspólnego dla konwencji genewskich
oraz naruszenia protokołu dodatkowego II**

Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy ma prawo do sądenia osób, które popełniły lub zleciły popełnienie poważnych naruszeń artykułu 3 wspólnego dla Konwencji genewskich o ochronie ofiar wojny z 12 sierpnia 1949 r. oraz Protokołu dodatkowego II do tych konwencji z 8 czerwca 1977 r. Takie naruszenia obejmują między innymi:

- (a) zamachy na życie, zdrowie lub fizyczną albo psychiczną równowagę osób, zwłaszcza zabójstwa, jak też okrutne traktowanie, takie jak tortury, okaleczenia lub wszelkie postacie kar cielesnych;
- (b) kary zbiorowe;

---

¹ Tłumaczenie E. Mikos-Skuza.

- (c) branie zakładników;
- (d) działania terrorystyczne;
- (e) zamachy na godność osobistą, w szczególności traktowanie poniżające i upokarzające, gwałt, zmuszanie do prostytucji i wszelkie postacie zamachów na obyczajność;
- (f) grabież;
- (g) skazywanie i wykonywanie egzekucji bez uprzedniego wyroku, wydanego przez sąd należycie ukonstytuowany i dający wszelkie gwarancje procesowe uznane za niezbędne przez narody cywilizowane;
- (h) groźba popełnienia któregośkolwiek z wymienionych czynów.

Artykuły 5 i 6

Mają taką treść, jak artykuły 6 i 7 Statutu Międzynarodowego Trybunału do spraw byłej Jugosławii z niewielkimi zmianami polegającymi na zastąpieniu wyrażenia "Międzynarodowy Trybunał" wyrażeniem "Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy" oraz na odwołaniu się w artykule 6 do czynów "określonych w artykułach 2 do 4" zamiast "określonych w artykułach 2 do 5".

Artykuł 7

Jurysdykcja terytorialna i czasowa

Jurysdykcja terytorialna Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy rozciąga się na terytorium Rwandy, obejmując jej terytorium lądowe i przestrzeń powietrzną, jak również na terytorium państw sąsiednich w odniesieniu do poważnych naruszeń międzynarodowego prawa humanitarnego popełnionych przez obywateli Rwandy. Jurysdykcja czasowa Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy rozciąga się na okres począwszy od 1 stycznia 1994 r. i kończąc na 31 grudnia 1994 r.

Artykuł 8

Zbieg jurysdykcji

1. Międzynarodowemu Trybunałowi do spraw Rwandy i sądom krajowym przysługuje równoległa właściwość do sądenia osób za poważne naruszenia międzynarodowego prawa humanitarnego popełnione na terytorium Rwandy oraz obywateli Rwandy odpowiedzialnych za takie naruszenia popełnione na terytorium państw sąsiednich pomiędzy 1 stycznia 1994 r. i 31 grudnia 1994 r.

2. Międzynarodowemu Trybunałowi do spraw Rwandy przysługuje pierwszeństwo wobec sądów krajowych wszystkich państw. Na każdym etapie postępowania Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy może formalnie zażądać od sądów krajowych podporządkowania się jego kompetencji zgodnie z niniejszym statutem oraz regułami procesowymi i dowodowymi Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy.

Artykuły 9 i 10

Mają taką treść, jak artykuły 10 i 11 Statutu Międzynarodowego Trybunału do spraw byłej Jugosławii ze zmianami polegającymi na zastąpieniu wyrażenia "Międzynarodowy Trybunał" wyrażeniem "Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy".

Artykuł 11

Ma taką treść, jak artykuł 12 Statutu Międzynarodowego Trybunału do spraw byłej Jugosławii ze zmianami polegającymi na zastąpieniu wyrażenia "Międzynarodowy Trybunał" wyrażeniem "Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy" oraz na każdorazowym - zarówno w ustępie 1, jak i 2 - ograniczeniu liczby Sędziów ad litem do czterech. Ponadto ustęp 1 nawiązuje do artykułu 12 ter, a nie 13 ter.

Artykuł 12

Ma taką treść, jak artykuł 13 Statutu Międzynarodowego Trybunału do spraw byłej Jugosławii ze zmianą polegającą na zastąpieniu tytułu "Kwalifikacje Sędziów" tytułem "Kwalifikacje i wybór Sędziów".

Artykuł 12 bis

Wybór Sędziów stałych

Jedenastu spośród stałych Sędziów Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy jest wybieranych w następujący sposób przez Zgromadzenie Ogólne z listy przedstawionej przez Radę Bezpieczeństwa:

(a) Sekretarz Generalny zwraca się o dokonanie nominacji kandydatów na stanowiska stałych Sędziów Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy do Państw członkowskich Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz do państw nie będących członkami, ale utrzymujących stałe misje obserwacyjne w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych;

(b) W ciągu sześćdziesięciu dni od daty zaproszenia przez Sekretarza Generalnego, każde państwo może dokonać nominacji najwyżej dwóch kandydatów odpowiadających kryteriom określonym w artykule 12 niniejszego statutu, przy czym nie będą oni posiadać tego samego obywatelstwa, a żaden z nich nie będzie posiadać tego samego obywatelstwa, co jakikolwiek Sędzia, który jest członkiem Izby Apelacyjnej i który został wybrany lub mianowany na stałego Sędziego Międzynarodowego Trybunału do Sądzenia Osób Odpowiedzialnych za Poważne Naruszenia Międzynarodowego Prawa Humanitarnego Popołnione na Terytorium byłej Jugosławii od 1 stycznia 1991 r. (dalej zwanego "Międzynarodowym Trybunałem do spraw byłej Jugosławii") zgodnie z artykułem 13 bis statutu tego Trybunału;

(c) Sekretarz Generalny przekazuje otrzymane nominacje Radzie Bezpieczeństwa. Rada Bezpieczeństwa tworzy z otrzymanych nominacji listę nie mniej niż dwudziestu dwóch i nie więcej niż trzydziestu trzech kandydatów, z należyтым uwzględnieniem odpowiedniej reprezentacji głównych systemów prawnych świata w Międzynarodowym Trybunale do spraw Rwandy;

(d) Przewodniczący Rady Bezpieczeństwa przekazuje listę kandydatów Przewodniczącemu Zgromadzenia Ogólnego. Zgromadzenie Ogólne wybiera z tej listy jedenastu stałych Sędziów Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy. Za wybranych uważa się kandydatów, którzy otrzymali bezwzględną liczbę głosów państw członkowskich Organizacji Narodów Zjednoczonych oraz państw nie będących członkami, ale utrzymujących stałe misje obserwacyjne w siedzibie Organizacji Narodów Zjednoczonych. Jeżeli dwóch kandydatów posiadających to samo obywatelstwo uzyska wymaganą większość głosów, za wybranego uważa się tego spośród nich, który otrzymał większą liczbę głosów.

2. W przypadku wakatu występującego w Izbach wśród stałych Sędziów wybranych lub mianowanych zgodnie z niniejszym artykułem Sekretarz Generalny, po konsultacji z Przewodniczącymi Rady Bezpieczeństwa i Zgromadzenia Ogólnego, mianuje osobę odpowiadającą kryteriom określonym w artykule 12 statutu na okres pozostający do końca kadencji.

3. Kadencja Sędziów stałych wybieranych zgodnie z niniejszym artykułem trwa cztery lata. Zasady i warunki sprawowania urzędu są takie same, jak w przypadku Sędziów Międzynarodowego Trybunału do spraw byłej Jugosławii. Mogą oni być wybierani ponownie.

Artykuł 12 ter

Ma taką treść, jak artykuł 13 ter Statutu Międzynarodowego Trybunału do spraw byłej Jugosławii z zmianami polegającymi na zastąpieniu wyrażenia "Międzynarodowy Trybunał" wyrażeniem "Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy" oraz na ograniczeniu liczby kandydatów określonej w ustępie 1 (c) z pięćdziesięciu czterech do trzydziestu sześciu oraz liczby Sędziów ad litem określonej w ustępie 1 (d) z dwudziestu siedmiu do osiemnastu. Ponadto ustępy 1 (b) i 2 nawiązują do artykułu 12, a nie 13.

Artykuł 12 quater Status Sędziów ad litem

1. W okresie, w którym są mianowani do sprawowania urzędu w Międzynarodowym Trybunale do spraw Rwandy, Sędziowie ad litem:

(a) sprawują swój urząd na tych samych *mutatis mutandis* zasadach i warunkach, co stali Sędziowie Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy;

(b) z zastrzeżeniem ustępu 2 poniżej, korzystają z tych samych uprawnień co stali Sędziowie Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy;

(c) korzystają z przywilejów i immunitetów, zwolnień i ułatwień, z jakich korzystają Sędziowie Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy.

2. W okresie, w którym są mianowani do sprawowania urzędu w Międzynarodowym Trybunale, Sędziowie ad litem nie mogą:

(a) kandydować w wyborach na stanowisko Prezesa Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy lub Sędziego Przewodniczącego Izby Orzekającej stosownie do artykułu 13 niniejszego statutu, ani głosować w takich wyborach;

(b) posiadać uprawnień do:

(i) przyjmowania reguł procesowych i dowodowych stosownie do artykułu 14 niniejszego statutu. Biorą oni jednak udział w konsultacjach poprzedzających przyjęcie tych reguł;

(ii) oceniania aktu oskarżenia stosownie do artykułu 18 niniejszego statutu;

(iii) udziału w konsultacjach z Prezesem Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy na temat dokonywania przydziału Sędziów stosownie do artykułu 13 niniejszego statutu lub na temat darowania lub złagodzenia kary stosownie do artykułu 27 niniejszego statutu;

(iv) orzekania w postępowaniu przygotowawczym.

Artykuł 13

Funkcjonariusze i członkowie Izb

1. Stali Sędziowie Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy wybierają spośród siebie Prezesa.

2. Prezes Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy jest członkiem jednej z jego Izb Orzekających.

3. Po konsultacjach ze stałymi Sędziami Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy, Prezes dokonuje przydziału dwóch stałych Sędziów wybranych lub mianowanych zgodnie z artykułem 12 bis niniejszego statutu w charakterze członków Izby Apelacyjnej Międzynarodowego Trybunału do spraw byłej Jugosławii, a ośmiu do Izb Orzekających Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy.

4. Członkowie Izby Apelacyjnej Międzynarodowego Trybunału do spraw byłej Jugosławii sprawują również urząd jako członkowie Izby Apelacyjnej Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy.

5. Po konsultacjach ze stałymi Sędziami Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy, Prezes dokonuje przydziału do Izb Orzekających takich Sędziów ad litem, którzy mogą być od czasu do czasu mianowani w celu sprawowania urzędu w Międzynarodowym Trybunale do spraw Rwandy.

6. Sędzia sprawuje urząd tylko w Izbie, do której został przydzielony.

7. Stali Sędziowie każdej Izby Orzekającej wybierają spośród siebie Sędziego Przewodniczącego, który sprawuje nadzór nad pracą całej tej Izby Orzekającej.

Artykuł 14

Reguły procesowe i dowodowe

Sędziowie Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy przyjmują ze zmianami, jakie uważają za konieczne, w celu stosowania w postępowaniach przed Międzynarodowym Trybunałem do spraw Rwandy, reguły procesowe i dowodowe obowiązujące w Międzynarodowym Trybunale do spraw byłej Jugosławii dotyczące prowadzenia stadium przygotowawczego postępowania, rozpraw i środków odwoławczych, dopuszczania dowodów, ochrony ofiar i świadków oraz innych właściwych spraw.

Artykuł 15

Prokurator

1. Do Prokuratora należy prowadzenie dochodzenia i ściganie osób odpowiedzialnych za poważne naruszenia międzynarodowego prawa humanitarnego popełnione na terytorium Rwandy oraz obywateli Rwandy odpowiedzialnych za takie naruszenia popełnione na terytorium państw sąsiednich pomiędzy 1 stycznia 1994 r. i 31 grudnia 1994 r.

2. Prokurator działa niezależnie jako odrębny organ Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy. Nie domaga się ani nie otrzymuje wskazówek od żadnego rządu ani z żadnego innego źródła.

3. Prokurator Międzynarodowego Trybunału do spraw byłej Jugosławii sprawuje swój urząd również jako Prokurator Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy. Posiada on dodatkowy personel, w

tym dodatkowego Zastępcę Prokuratora, który udziela pomocy podczas sądenia przed Międzynarodowym Trybunałem do spraw Rwandy. Taki personel jest mianowany przez Sekretarza Generalnego na zalecenie Prokuratora.

Artykuły 16-25

Mają taką treść, jak artykuły 17-26 statutu Międzynarodowego Trybunału do spraw byłej Jugosławii ze zmianą polegającą na zastąpieniu wyrażenia "Międzynarodowy Trybunał" wyrażeniem "Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy". Ponadto artykuł 20 ustęp 2 odwołuje się do artykułu 21 zamiast artykułu 22 statutu.

Artykuł 26

Wykonywanie wyroków

Kara pozbawienia wolności wykonywana jest w Rwandzie lub w jakimkolwiek państwie wyznaczonym przez Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy z listy państw, które wyraziły wobec Rady Bezpieczeństwa swoją wolę przyjmowania osób skazanych. Taka kara pozbawienia wolności wykonywana jest zgodnie z prawem danego państwa, z zastrzeżeniem prawa do nadzoru ze strony Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy.

Artykuł 27

Darowanie lub złagodzenie kar

Jeżeli zgodnie z prawem państwa, w którym osoba skazana jest pozbawiona wolności, można jej darować lub złagodzić karę, dane państwo powiadamia o tym Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy. Do darowania lub złagodzenia kary dochodzi tylko wtedy, gdy Prezes Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy podejmuje taką decyzję w porozumieniu z Sędziami, w oparciu o dobro wymiaru sprawiedliwości i ogólne zasady prawa.

Artykuły 28-29

Mają taką treść, jak artykuły 29-30 Statutu Międzynarodowego Trybunału do spraw byłej Jugosławii ze zmianą polegającą na zastąpieniu wyrażenia "Międzynarodowy Trybunał" wyrażeniem "Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy". Ponadto artykuł 29 ustęp 4 odwołuje się nie tylko do siedziby Trybunału, ale również miejsca jego posiedzeń.

Artykuł 30

Wydatki Międzynarodowego Trybunału

Wydatki Międzynarodowego Trybunału do spraw Rwandy stanowią część wydatków Organizacji zgodnie z artykułem 17 Karty Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Artykuły 31-32

Mają taką treść, jak artykuły 33-34 Statutu Międzynarodowego Trybunału do spraw byłej Jugosławii ze zmianą polegającą na zastąpieniu wyrażenia "Międzynarodowy Trybunał" wyrażeniem "Międzynarodowy Trybunał do spraw Rwandy".